

Procesní postavení poškozeného dle uherského trestního řádu.

(K nadepsanému článku vrch. rady Dr. Černého v čís. 9., 10. t. 1.)

Pisatel nadepsaného článku podjal se těžkého úkolu vylíčiti procesní postavení poškozeného dle uherského trestního řádu. Probrav jednotlivé fáse trestního řízení učinil tak důkladně, ne však dost systematicky a přesvědčivě. Pro rozhodná tvrzení neuvedl na mnohých místech vůbec žádných důvodů, nannoze jsou tato tvrzení mezi sebou v odporu, ale co nejvíce padá na váhu, jsou z těchto tvrzení dovozeny konkluse ne vesměs správné, anebo jsou vůbec nedomyšleny. Zdá se, že autor článku přihlížel jen k textu, nikoli k duchu trestního řádu uherského. Kdyby v článku byly vyjádřeny jen názory autorovy, neměly by názory ty na dosavadní praxi, jež se v tomto směru po léta od platnosti tohoto trestního řádu vyvinula, valného významu, ale autor uvádí, že obsah článku zakládá se na praxi, kterou si Nejvyšší soud v tomto směru osvojil. Tím ovšem má býti v některých směrech, hlavně pokud se týče postavení poškozeného v odvolacím řízení, zavedena zcela nová praxe, rozdílná od dosavadní.

A účelem této odpovědi právě jest tím se zabývat, která z těchto praxí má nejen v objektivních ustanoveních trestního řádu, ale i v jeho duchu odůvodněnou oporu. Až do skončení trestního řízení rozsudkem v první stolici rozchází se dosavadní praxe od nové praxe Nejvyššího soudu jen v jediném bodu: ve výkladu ustanovení § 46. 2. věta: »Soukromý žalobce nebo ti, kdož se k němu připojili, mohou užiti proti dřívějším soudním nálezům, pokud mají právo z nich se odvolat, opravného prostředku jen v té lhůtě, kterou měl žalobce dříve jednávši.« Pan vrchní rada Dr. Černý vidí rozpor dosavadní praxe s názorem jeho a Nejvyššího soudu v tom, že dosavadní názor, vyplývající z umístění tohoto § ve statí jednající o soukromém žalobci a soukromém účastníku, vztahuje ustanovení toto pouze na vzájemný poměr poškozených, kteří se připojili k soukromému žalobci, vůči tomuto žalobci, a má za to, že se jím neupravuje nikterak poměr soukromého žalobce vůči státnímu zástupci.

Pan Dr. Černý odmítaje tento (ovšem jen jím vykonstruovaný) názor dosavadní praxe dokazuje, že ustanovení druhé věty § 46. upravuje nejen poměr těch poškozených, kteří se k soukromému žalobci připojili a tímto soukromým žalobcem, nýbrž i mezi hlavním i náhradním soukromým žalobcem a státním zástupcem. (Snad lépe bylo by se vyjádřiti mezi náhradním žalobcem a všemi, kdož se k němu připojili a státním zástupcem.) Z tohoto svého názoru pak dále dovozuje, že soukromý žalobce může užiti opravného prostředku jen v té lhůtě, kterou měl státní zástupce dříve jednávši, ovšem pokud není tato všeobecná zásada § 46. 2. věta prolomena speciálním ustanovením zvláště o opravném prostředku soukromého žalobce daným. Z toho pak — jak dále bude podrobněji uvažováno — činí, pokud se týče lhůty k odvolání proti rozsudku prvé stolice, kde není žádného speciálního ustanovení o lhůtě příslušící soukromému žalobci, ten další závěr, že soukromý žalobce může podati odvolání proti rozsudku prvního soudu jen ve třídení lhůtě § 388. trp.

Pan Dr. Černý se však mylí již v tom, co jest názor dosavadní praxe o § 46. 2. věta trp. Není názorem této praxe, že z umístění § 46. 2. věta platí jeho ustanovení jen na poměr mezi soukromým žalobcem a těmi, kdož se k němu připojili ku předcházejícímu soukromému žalobci, nýbrž dosavadní praxe přihlízejíc nejen k literě zákona, nýbrž k celé úpravě procesního postavení poškozeného v trestním řádu a k duchu a zásadám příslušných ustanovení vychází z toho názoru, že ustanovení § 46. 2. věta na poměr mezi státním zástupcem jako žalobcem předcházejícím a soukromým žalobcem jako následujícím a těmi, kdož se k němu připojili, nemůže míti

vůbec platnosti ani účinnosti, poněvadž pro jeho platnost a účinnost není a nemůže tu ani býti, žádného podkladu.

Prohlédneme-li všechna ustanovení daná o převzetí úkonů, dříve státním zástupcem prováděných, soukromým žalobcem (může tu býti řeč jen o náhradním soukromém žalobci, poněvadž, převezme-li stíhání státního zástupce i v tom případě, kde poškozený vystupoval jako hlavní soukromý žalobce, není hlavní soukromý žalobce více dominus litis, jelikož jeho činnost jest pak jen podpůrná [sr. § 41. III. odst.] a může opětně, vzdá-li se státního zástupce své činnosti v trestním řízení, vystoupiti i hlavní soukromý žalobce jen jako soukromý žalobce náhradní) shledáme, že tato ustanovení upravují ve všech případech až do vynesení rozsudku v první stolici zvláště práva opravných prostředků náhradních soukromých žalobcův a určují i lhůty, ve kterých opravné prostředky dlužno podati i počátek lhůt těch. Nebudeme naši otázku komplikovati ani poukazem na to, že trestní řád i tam, kde nejedná se o opravný prostředek, dává všude zcela přesná a určitá ustanovení v tom směru, kdy a jaká práva vznikají poškozenému jako náhradnímu soukromému žalobci, jestliže státní zástupce svého práva jako dominus litis v trestním řízení se vzdal. Neupadneme také do chyby, které dopouští se pan Dr. Černý tím, že lhůty stanovené v § 42. vztahuje i na opravné prostředky soukromého žalobce náhradního a imputuje dosavadní praxi, že lhůty § 42. rozšiřuje i na stadia trestního řízení po vynesení rozsudku první stolice, hlavně na lhůty pro podání odvolání proti rozsudku. Pan Dr. Černý je ve velikém omylu, myslí-li, že lhůty § 42. mají význam i pro opravné prostředky náhradního soukromého žalobce, ale v osudném jest omylu pro celou stavbu svých logických závěrů o lhůtách pro opravné prostředky, jmenovitě pro odvolání proti rozsudkům první stolice a o nesprávnosti dosavadní praxe, domnívá-li se, že dosavadní praxe rozšiřuje lhůty stanovené v § 42. vůbec na opravné prostředky soukromého žalobce, a jmenovitě, že je rozšiřuje i na řízení po vynesení rozsudku ať v kterékoli stolici a hlavně na odvolání proti rozsudku vynesnému v první stolici, kde kromě třídenní lhůty v § 388. stanovené pro ohlášení odvolání není vůbec žádná jiná doba určena, ve které by soukromý žalobce mohl své právo na odvolání uplatniti. Dosavadní praxe basiruje na docela jiném stanovisku než na rozšíření lhůt v § 42. trp. stanovených přes ony meze, jež plynou ze slovného znění § 42. totiž až i dále přes okamžik, do kterého má státní zástupce dle § 38. odst. II. právo ustoupiti od obžaloby. Pan Dr. Černý nevníkl do ducha příslušných ustanovení trestního řádu a proto také nepostřehl základ stanoviska dosavadní praxe. Budíž tu především výslovně konstatováno — o čemž, myslím, nebude ani nikdo pochybovati — že pro stížnosti jest předepsáno, že stížnost dlužno ohlásiti při prohlášení usnesení nebo, bylo-li toto oznámeno tím, že bylo doručeno, v 8 dnech počítaných ode dne doručení a odvolání nebo zmateční stížnost, že třeba ohlásiti do tří dnů po prohlášení rozsudku nebo po jeho doručení, byl-li oznámen doručením, a že tyto lhůty platí jak pro státního zástupce a hlavního žalobce soukromého tak i pro náhradního soukromého žalobce, jestliže již před dotyčným soudním rozhodnutím, proti němuž opravný prostředek směřuje, jako náhradní soukromý žalobce vystupoval. — Nebylo-li by v těch případech, v nichž poškozený má právo podati opravný prostředek proti rozhodnutí soudnímu, tedy jmenovitě v případech § 105. (zamítnutí návrhu stát. zástupce na zavedení přípravného vyšetřování soudcem vyšetřujícím) § 269. (bylo-li usnesením o námitkách proti spisu obžalovacímu podaných řízení částečně nebo zcela zastaveno nebo přerušeno), § 323. (bylo-li trestní řízení při hlavním přelíčení zastaveno následkem upuštění od obžaloby) příslušného ustanovení, že usnesení soudu má býti poškozenému doručeno, bylo by dle ustanovení § 46. 2. věta podati — dle názoru pana Dr. Černého — stížnost poškozeného jen v té lhůtě, kterou měl státní zástupce, jestliže tento stížnosti nepodal. Poněvadž však trestní řád nařizuje doručení usnesení poškozenému, pokud se týče usnesení vyšetřujícího soudece jen osobám uvedeným v § 42. IV. odst. — viz článek str. 259 — jest v těchto případech všeobecná zásada § 46. 2. věta

prolomena § 378., 269., resp. 78. a přísluší těm osobám, kterým se usnesení doručuje, stížnost proti uvedeným usnesením, proti nimž státní zástupce stížnosti nepodal, během 8 dnů počítajíc ode dne doručení usnesení a nikoli jen ve lhůtě, kterou měl státní zástupce jako dřívější žalobce. Tento závěr pana Dr. Černého jest mejen nelogický, ale není ani zákonnými ustanoveními odůvodněn, ba přímo jim odporuje. Jen v jediném případě náhodně shoduje se názor ten se zákonným ustanovením a to v případě § 269. co do stížnosti poškozeného na usnesení obžalobního senátu, kterým se řízení částečně nebo zcela zastavuje nebo přerušuje nebo kterým se nařizuje postoupení. Proti tomuto usnesení neměl by však poškozený stížnost ihned současně se státním zástupcem z důvodu, který uvádí p. Dr. Černý, t. j. jen proto, že se mu usnesení to dle § 78. trp. doručuje, nýbrž proto, že by mu ji ustanovení § 269. ihned přiznávalo. Právě § 269.: »Co do usnesení podle § 262. až 267. a sborového soudu nebo porotního soudu podle § 268. může státní zastupitelstvo a poškozený si stěžovati pouze...« To bylo by jen výjimečné ustanovení, dle něhož přiznávalo by se poškozenému ihned současně se státním zástupcem právo stížnosti, i když není ještě státním zástupcem rozhodnuto, podá-li sám stížnost nebo vzdá-li se jí. Ovšem, podá-li státní zástupce sám stížnost, nemá stížnost poškozeného žádné právní účinnosti, prostě nebere se na ni ohled (§ 269.). Tento předpis o právu stížnosti poškozeného ihned současně se státním zástupcem, měl-li by se tak vykládati, byl by dán jen asi z důvodů processuálně technických, aby další pokračování, trestního řízení nedoznalo průtahu.

Na žádném jiném místě, v žádném jiném případě nenalézáme v trestním řádě podobného ustanovení, dle něhož by bylo přiznáno poškozenému právo opravného prostředku současně s právem státního zástupce vedle něho. Naopak jsou tu zcela přesné předpisy, které nepřipouštějí žádné pochybnosti o tom, že se poškozenému právo opravného prostředku, pokud toto přísluší státnímu zástupci a tento se ho nevzdal, přímo odírá. Tak všeobecný předpis § 50.: »Zastupuje-li obžalobu státní zastupitelstvo, nemůže poškozený vyjímaje případy uvedené v § 41. bráti podílu v zastupování žaloby.« To platí jmenovitě i co do práva opravných prostředkův až do rozsudku. V další větě § 50. jsou uvedena práva, jaká poškozenému přísluší tehdy, zastupuje-li obžalobu státní zástupce, t. j. je-li tento dominus litis a v § 51. práva, jaká jsou dána v tomto případě soukromé straně. Z ustanovení těch je zřejmo, že právo opravných prostředků — alespoň pokud se týče pokračování trestního řízení — poškozenému ani soukromé straně, je-li dominus litis státní zástupce, žádným způsobem nepatří. Docela konformně s ustanovením § 50. a 51. trp. stanoví trestní řád i právo poškozeného na odvolání proti rozsudku prvé stolice a na zmáteční stížnost proti rozsudku stolice druhé. Dávát § 383. III. 2. b) poškozenému — nehledíc ovšem k odvolání co do soukromoprávního jedině poškozeného se týkajícího nároku dle § 383. III. 2. a) trp. — právo odvolání proti sprostujícímu rozsudku jen tehdy, neodvolal-li se žalobce a § 31. trp. právo zmáteční stížnosti osobám jmenovaným v § 383. trf. v bodě I., II., 1. a 2. lit. b — tedy poškozenému opětně jen tehdy, nepodal-li zmáteční stížnosti žalobce.

Z těchto ustanovení vysvitá jasně — o tom snad nepochybuje ani p. Dr. Černý — ta všeobecná zásada, že, pokud v řízení trestním vystupuje státní zástupce, pokud tento jest dominus litis, nepřísluší poškozenému v žádném stadiu trestního řízení, žádný opravný prostředek, vyjímajíc ony speciální případy, ve kterých zvláštními předpisy právo opravného prostředku upravujícími jest právo opravného prostředku poškozenému přiznáno, kde jest tedy všeobecná zásada speciálními předpisy prolomena.

A takovýmto speciálním všeobecnou zásadu prolomujícím ustanovením bylo by možno pokládati jen právě předpis § 269. trp. Tento předpis prolomoval by tedy všeobecnou zásadu, ale nikoli tu, o níž mluví pan

Dr. Černý, t. j. § 46. 2. věta, nýbrž zásadu vyslovenou v § 50., 51., 383. III. 2. b trp. a § 31. trp., již jsme tu právě uvedli. Ostatní paragrafy trestního řádu, jež p. Dr. Černý uvádí jako speciální ustanovení oproti všeobecnému předpisu § 46. 2. věta, který právě jest dle názoru p. Dr. Černého těmito speciálními ustanoveními prolamován, nedotýkají se vůbec zásady v § 46. 2. věta uvedeně, poněvadž se jí ani dotýkati nemohou. Ba ani ustanovení § 269. trp. — jak tu již uvedeno — nemá s předpisem § 46. 2 věta co činiti. Ani § 105., ani 269., ani 378., ani 78. trp. není s ustanovením § 46. 2. věta v žádné souvislosti a pochybnosti mohou nastati jen v případě § 280. trp., v tom směru, jak uvádí p. Dr. Černý, t. j. nemá-li ustanovení to vliv na lhůtu k opravnému prostředku pro ostatní poškozené, vzdal-li se náhradní soukromý žalobce opravného prostředku v ustanovení tam uvedeného. O tom pojednáme ještě dále, tu máme na zřeteli jen to trestní řízení, v němž je dominus litis státní zástupce.

Jelikož jsme tu dokázali, že, pokud státní zástupce vykonává funkci žalobce, nemá žádný z poškozených žádného opravného prostředku vyjímajíc snad jen případ § 269., jest nemožné a bylo by i protismyslné, by zákon stanovil v tom směru nějaké lhůty a jmenovitě by i pro ten případ byl chtěl dáti předpis, že náhradní soukromý žalobce a poškození, kteří se k němu připojili, jsou vázáni na lhůtu k opravnému prostředku, proti dřívějším soudním nálezům, kterou měl dříve státní zástupce, jako žalobce fungovavší. Neboť, pokud jde o usnesení, která dotýkají se sice trestního řízení samého — nikoli tedy jen soukromoprávních nároků beze vztahu na trestní řízení — a státní zástupce funguje dále jako žalobce, pak, jak již uvedeno, poškozený nemá práva k opravnému prostředku a nemůže tu tedy býti ani řeči o lhůtě k prostředku tomu. Vzdal-li se státní zástupce opravného prostředku proti takovému soudnímu rozhodnutí zůstává však dále dominus litis, nemůže poškozený vůbec opravného prostředku podat a nelze u něho mluvit o lhůtě k opravnému prostředku dle § 46. 2. věta. Vzdal-li se však státní zástupce opravného prostředku proti takovému rozhodnutí soudnímu, které trestní řízení ukončuje (zastavení, přerušení nebo postoupení) a tím přestává býti dominus litis, dlužno o tomto vzdání se poškozeného upovědomiti, poněvadž takové vzdání se opravného prostředku rovná se výsledkem upuštění od žaloby. Snad ani pan Dr. Černý nebude tomu názoru odporovati, že vzdání se opravného prostředku proti takovému soudnímu rozhodnutí, které trestní řízení ukončuje, nutno poškozeného upovědomiti, by věděl, že státní zástupce přestává býti dominus litis, a že poškozený může se nyní dominus litis státi nastupuje na místo státního zástupce (§ 43.) a že nyní tato práva jeho vznikají. Pan Dr. Černý sám tvrdí, že až do doby, kdy státní zástupce může od obžaloby ustoupiti, platí ustanovení § 42. o vyrozumění poškozeného, což zajisté není vyloučeno, jde-li o vzdání se opravného prostředku proti takovému rozhodnutí, které trestní řízení ukončuje (zastavuje, přerušuje nebo postupuje).

Pan Dr. Černý upadá do chyby, že poškozenému přiznává právo opravného prostředku vedle práva státního zástupce ve všech těch případech, v nichž trestní řád nařizuje doručení rozhodnutí vedle státního zástupce i poškozenému.

Právo poškozeného k opravnému prostředku vedle práva státního zástupce dovozuje tu prostě z té pouhé skutečnosti, že se mu doručuje rozhodnutí soudu. Při tom pouští úplně se zřetele ustanovení § 50., 51. trp., dle nichž poškozenému práva opravných prostředků vedle práva státního zástupce nepřisluší, nýbrž až tehdy, kdy přestane státní zástupce fungovati a přehlídí úplně ustanovení § 42. jež dle jeho vlastního tvrzení až do vynesení rozsudku podržuje platnost, pokud není speciálními předpisy modifikováno. Pan Dr. Černý cituje jako speciální předpis, jenž modifikuje předpis § 42., ustanovení § 323., dle něhož se obeslaní, ale ku hlavnímu přelíčení se nedostavší poškození více o upuštění od obžaloby se strany státního zástupce neuvědomují, nýbrž trestní řízení se ihned zastavuje,

Ale jinakého speciálního předpisu modifikujícího ustanovení § 42. není a pan Dr. Černý ho také neuvěd. Jmenovitě nejsou takovými předpisy ona ustanovení, která nařizují vyrozumění poškozeného o soudním rozhodnutí, které trestní řízení zastavuje, přerušuje nebo postupuje nebo návrh, kterého je třeba, by o trestním řízení mohlo být pokračováno, zamítá. Nejsou tedy takovými předpisy ustanovení § 105. II. odst., ba ani § 261. ani § 268. Pan Dr. Černý vidí důvod práva odvolání v uvedených tu případech jen v tom, že jest nařízeno poškozenému usnesení doručiti a přiznává poškozenému právo ku stížnosti proti rozhodnutí dle § 105. trp. během 8 dnův ode dne doručení rozhodnutí vyšetřujícího soudce o zamítnutí návrhu na vyšetřování nerozeznáváje při tom, jde-li o návrh státního zástupce nebo náhradního soukromého žalobce. V § 105. není však přiznáno výslovně právo stížnosti poškozenému, jak je tomu v § 269. a v § 280. těm kteří se připojili a dlužno toto právo posouditi dle ostatních předpisů, které právo tu upravují a to dle předpisu § 43. (pokud se týče zamítnutí návrhu státního zástupce) a § 46. 3. věta (pokud se týče zamítnutí návrhu náhradního soukromého žalobce). Dle § 43. přísluší však poškozenému právo opravného prostředku jen tehdy, když státní zástupce se své funkce výslovně vzdal anebo nechal uplynouti lhůtu k podání opravného prostředku, na němž závisí další pokračování trestního řízení, nebo vzdal-li se výslovně tohoto opravného prostředku. V tom případě jest tu však zásada § 42., dle níž nutno o tomto pokračování státního zástupce poškozeného vyrozuměti a běží tomuto pak lhůta k podání opravného prostředku od tohoto vyrozumění. Jde-li o zamítnutí návrhu soukromého žalobce náhradního, přísluší poškozenému právo opravného prostředku jen jako soukromé straně dle § 46. 3. věta, ovšem, užije-li dovoleného opravného prostředku, pokládá se pak za soukromou stranu. (Sr. § 52. II. odst.) V tom případě přísluší mu však právo opravného prostředku ve lhůtě stanovené v § 78. trp., zůstal-li též soukromý žalobce, nastoupil-li soukromý žalobce jiný, ve lhůtě § 46. 2. věta. O tom ještě dále.

Zamítne-li pak stížnost státního zástupce na usnesení vyšetřujícího soudce obžalobný senát, nemá, pokud státní zástupce neprohlásil, že se vzdává své funkce, nebo pokud nenechal uplynouti lhůtu k opravnému prostředku nebo se ho nevzdal, poškozený vůbec žádného práva ku stížnosti, právo jeho vzniká jen tím, že státní zástupce jako žalobce odpadá a běží mu lhůta ku stížnosti k soudní tabuli ode dne vyrozumění, že státní zástupce více jako žalobce nefunguje (§ 378. IV. odst.). Zamítne-li obžalobný senát stížnost náhradního soukromého žalobce, má poškozený stížnost ku soudní tabuli dle § 43. 3. věta, a to ve lhůtě § 378.

Dá-li obžalobný senát místo námitkám obžalovaného podaným proti obžalovacímu spisu státního zástupce tím, že učiní usnesení dle § 262. až 267, anebo učiní-li takové usnesení sborový nebo porotní soud dle § 268. ohledně obžalovacího spisu státního zástupce, přiznává tu § 269. vyjimečně právo stížnosti poškozenému vedle státního zástupce a běží mu ku stížnosti té lhůta dle § 378.

Upustil-li státní zástupce v tomto stadiu od obžaloby, nebo nepodá-li v předepsané lhůtě stížnost ku soudní tabuli nebo podané stížnosti se vzdal, může býti poškozený sice o tom vyrozuměn, ale lhůta neběží mu až od tohoto vyrozumění, nýbrž již ode dne doručení rozhodnutí obžalobného senátu nebo sborového nebo porotního soudu dle předpisu § 378. trp. Tak pan Dr. Černý, jenž mluví o prolomení zásady § 46. 2. věta.

Jedná-li se o takové rozhodnutí učiněné o námitkách proti obžalobě náhradního soukromého žalobce neb o této žalobě, mají právo stížnosti proti tomuto rozhodnutí nejen soukromý žalobce, nýbrž i ti poškození, kteří se připojili (§ 280.) a zajisté i každý jiný poškozený, pokud ovšem jeho právo na připojení uplynutím lhůt dle § 42. trp. stanovených nezaniklo. Připojením jest tu podání stížnosti (§ 52. II. odst.). Ustanovení § 280. o právu stížnosti jest v souhlasu s ustanovením § 46. 3. věta. Lhůta ku této stížnosti běží každému zvlášť ode dne doručení rozhodnutí dle § 378.,

nezměnila-li se osoba náhradního soukromého žalobce, změnila-li se, tedy platí lhůta pro dřívějšího náhradního soukromého žalobce, je-li ještě delší než ostatních poškozených. Může každý poškozený pro případ, že dosavadní náhradní soukromý žalobce vzdává se své funkce žalobce, nastoupiti na jeho místo a nastupuje v jeho práva tedy i v právo opravného prostředku ve lhůtě, jaká dřívějšímu žalobci příslušela. Je-li však tato lhůta již kratší než lhůta poškozeného, jež na místo soukromého žalobce nastupuje a jemuž jinak přísluší v základě ustanovení § 43. a 280. samostatná stížnost se lhůtou dle § 318., není poškozený, jež podáním stížnosti stává se nyní náhradním soukromým žalobcem, na tuto kratší lhůtu svého předchůdce vázán.

Nebylo nikdy žádného sporu a nebude snad ani žádných pochybností o tom, že poškozenému vedle státního zástupce kromě práv v § 50. a 51. trp. stanovených nepřísluší žádná jiná práva, jmenovitě ne právo opravných prostředků (vyjímaje usnesení, která upravují jen soukromoprávné nároky, nedotýkající se pokračování trestního řízení), a že z této zásady jest — jak se zdá — jediná výjimka uvedená v § 269. z důvodů procesualně technických, kde se přiznává poškozenému právo k opravnému prostředku vedle státního zástupce, že však jinak není vůbec žádného zásadního ustanovení, z kterého by se dalo na to souditi, že poškozenému patří právo k opravnému prostředku vedle státního zástupce, nýbrž že naopak jsou tu taková ustanovení, která právo to poškozenému přímo odírají (Sr. § 43. a contr. § 378. IV. odst. a § 383. III. 2. b trp.).

Dále není sporu ani pochybností (i pan Dr. Černý to uznává alespoň do stadia vynesení rozsudku), že vzdá-li se státní zástupce své funkce jako žalobce, nutno o tom vyrozuměti poškozeného a že tato povinnost ať soudu ať státního zástupce platí dle § 42. trp. i pro opravné prostředky, vzdá-li se jich státní zástupce, nebo mechá-li lhůtu k nim uplynouti.

A konečně není sporu ani pochybností o tom, že vstoupí-li poškozený na místo státního zástupce, přebírá práva jeho v tom stavu a v tom stadiu, v jakém bylo trestní řízení tehdy, když státní zástupce přestal býti dominus litis a že může poškozený uplatňovati práva ta teprve tehdy, když zvěděl, že mu vznikla, a to ve lhůtách v tom směru předepsaných. Náhradní soukromý žalobce nastupuje na místo státního zástupce do trestního řízení v té situaci, v jakém toto je po posledním úkonu soudu, který byl vykonán o posledním návrhu státního zástupce. Je-li to tedy úkon, proti kterému si mohl státní zástupce stěžovati, vstupuje náhradní soukromý žalobce do trestního řízení v situaci, v jaké toto jest ihned po tomto úkonu, t. j. rozhodnutí.

Má-li býti nyní poškozený vyrozuměn, že státní zástupce vzdal se funkce žalobce, jest samozřejmo, že nemůže pro něho platiti ustanovení § 46. 2. věta, dle něhož by měl právo podati opravný prostředek jen v té lhůtě, kterou měl státní zástupce. Vždyť lhůta ta zajisté dávno uplyne, než poškozený zví, že práva jeho vznikla a může je uplatňovati. A bylo by zajisté absurdním chtíti zákonodárci imputovati vůli předpisovati něco, co nelze splniti, co nelze dodržeti. Předpis takový byl by zajisté nesmyslný. Bylo by nesmyslným vázati poškozeného na lhůtu k opravnému prostředku, kterou měl dříve státní zástupce, ví-li se již předem, že poškozený lhůtu tu nemůže dodržeti, poněvadž lhůta ta již do té doby, kdy poškozený jest oprávněn jako žalobce vystoupiti, dávno uplynula. O tom mohlo by býti řeči jen tam, kdy poškozený jest při vynesení rozhodnutí soudu přítomen a státní zástupce ihned při tom prohlašuje, že se funkce žalobce vzdává.

Tou dobou pak ovšem vznikají pro poškozeného práva žalobcova ihned a běží mu také ihned od té doby lhůta k podání opravného prostředku. Lhůta ta není však již lhůta dřívějšího žalobce, nýbrž lhůtou poškozeného samého.

Z toho, myslím, je zjevno, že poměr mezi státním zástupcem a poškozenými neposkytuje žádného podkladu proto, by mohl býti upravován co do práva k opravnému prostředku ustanovením § 46. trp. vůbec.

Jinak tomu jest ovšem ohledně poměru náhradního soukromého žalobce a poškozenými ostatními.

Vzdal-li se státní zástupce své funkce jako žalobce, pak vzniklo právo vstoupit na jeho místo všem poškozeným, kteří tu jsou. Z těchto poškozených vykonává funkci žalobce ten z poškozených, který se u soudu první přihlásil, a hlásilo-li se jich několik najednou, ten, který v podání nebo v protokole je jmenován na prvním místě, pokud se poškození mezi sebou na jiném z poškozených nedohodli. (Sr. § 44.) Vystupuje-li jeden z poškozených jako náhradní soukromý žalobce, jsou nicméně všichni poškození dohromady dominus litis, jim přísluší všechna práva jako náhradnímu soukromému žalobci a jsou jen omezeni ve výkonu jich tím, že práva ta vykonává i za ně náhradní soukromý žalobce. Jest tu konkurence práv, jež z důvodů processuálních vykonává formálně jediný žalobce. Hmotně přísluší všechna práva všem poškozeným stejně, ale formálně processuálně vykonává je jeden, jenž vystupuje jako náhradní soukromý žalobce (§ 45.). Ale právo k opravnému prostředku přiznává zákon každému z poškozených nejenom hmotně, nýbrž i processuálně každému samostatně. Ustanovuje § 46. 3. věta výslovně: »Právo užití opravného prostředku přísluší každému připojenému samostatně bez ohledu na to, byl-li v dřívějším řízení zastupován společným zmocněncem čili nic.« A co řečeno tu o právu poškozeného, jenž se k řízení připojí, platí o každém poškozeném, pokud se týká opravného prostředku, poněvadž již podáním opravného prostředku se k řízení připojuje (§ 52.). Každý poškozený ví o tom, upustilo-li státní zastupitelstvo od obžaloby poněvadž o tom musí být vyrozuměn (§ 42. I., III., odst.) a ten poškozený, který učinil oznámení nebo soukromý návrh anebo přihlásil svůj nárok, jest o tom vyrozuměn s tím výslovným vyzváním, aby převzal zastoupení obžaloby, ježto jinak soud řízení zastaví (§ 42. IV. odst.).

Budiž na tomto místě za to poukázáno, že zákon nařizuje v § 105. vyšetřujícímu soudci oznámiti svoje usnesení žalobci a soukromé straně, nikoli každému poškozenému a rovněž i ustanovení § 261. posl. odst. a § 280. nařizuje oznámení jen soukromé straně, pokud se týče těch poškozených, kteří se připojili, kdežto naproti tomu § 269. dává právo stížnosti každému poškozenému, a § 286. nařizuje předsedovi hlavního přelíčení, by oblesal každého poškozeného, a že dále § 113. dává právo stížnosti proti opatření neb opomenutí vyšetřujícího soudece ne každému poškozenému, nýbrž jen straně soukromé. Důvod je zřejmý. Pokud vystupuje státní zástupce, nemá poškozený, jenž neučinil ani oznámení ani se nepřipojil k trestnímu řízení, vůbec žádného práva v trestním řízení (soukromá strana má práva označena v § 51. trp., nikoli však, jak již uvedeno, práva opravného prostředku), práva poškozeného vznikají teprve tím, že státní zástupce se své funkce vzdal. V tom případě vznikají však stejná práva, jak pro toho poškozeného, jenž vystupuje jako náhradní žalobce, tak pro toho, jenž učinil oznámení, nebo soukromý návrh anebo se připojil, tak i pro toho, jenž dosud žádného takového úkonu neučinil. Ale v tom případě musí být každý poškozený, nejenom tí, kteří jsou jmenováni v § 42. IV. odst., o zdání se funkce žalobce se strany státního zástupce vyrozuměni (§ 42. I., II. odst.), ovšem poškození v § 42. IV. odst. jmenováni ještě s vyzváním tam uvedeným. Poškozený, který neučinil žádného úkonu uvedeného v § 42. IV. odst., jest pro soud osobou bezvýznamnou, pokud se státní zástupce funkce žalobce nevzdává. A pro ten případ musí být každý poškozený o tom vyrozuměn, nezanikla-li dosud jeho práva obžalobu převzít. Z tohoto zvláštního upovědomění činí zákon výjimku, nařizuje oblesání každého poškozeného (nejenom stranu soukromou) ku pojednávání před soudem v těch případech, kde přítomnost poškozeného jest buď přímo nutná neb alespoň přípustná. Tyto výjimky činí se z důvodů processuálně technických, aby otázka o event. právech poškozeného mohla být ihned rozhodnuta, vznikají-li čili nic. (Pokračování.)